

Категорія справи № 640/1175/20: **Адміністративні справи (з 01.01.2019); Справи, що виникають з відносин публічної служби, зокрема справи щодо; звільнення з публічної служби, з них.**

Надіслано судом: **30.06.2022**. Зареєстровано: **01.07.2022**. Оприлюднено: **01.07.2022**.

Дата набрання законної сили: **30.06.2022**

Номер судового провадження: **К/9901/48511/21**

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

30 червня 2022 року

м. Київ

справа №640/1175/20

адміністративне провадження № К/9901/48511/21

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду:

судді-доповідача - Уханенка С.А.,

суддів - Мацедонської В.Е., Радишевської О.Р.,

розглянув у письмовому провадженні як суд касаційної інстанції справу

за позовом ОСОБА_1 до Шостої кадрової комісії, Генеральної прокуратури України, Офісу Генерального прокурора про визнання протиправними та скасування рішення комісії, наказу про звільнення, поновлення на роботі та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, провадження у якій відкрито

за касаційною скаргою Офісу Генерального прокурора на додаткове рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 22 вересня 2021 року (суддя Аверкова В.В.) та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 01 грудня 2021 року (суддя-доповідач Глушенко Я.Б., судді Пилипенко О.Є., Черпіцька Л.Т.),

У С Т А Н О В И В:

1. У січні 2020 року ОСОБА_1 звернувся з позовом до Шостої кадрової комісії, Генеральної прокуратури України та Офісу Генерального прокурора, в якому просив:

1) визнати протиправним та скасувати рішення від 17.12.2019 №26 Шостої кадрової комісії, утвореної згідно з наказом Генерального прокурора від 15.11.2019 №287 «Про створення шостої кадрової комісії», про неуспішне проходження атестації заступником начальника відділу процесуального керівництва досудовим розслідуванням і підтримання державного обвинувачення управління нагляду за додержанням законів Службою безпеки України Департаменту нагляду за додержанням законів Службою безпеки України та Державною прикордонною службою України Генеральної прокуратури України ОСОБА_1 ;

2) визнати протиправним та скасувати наказ Генерального прокурора від 21.12.2019 №2141ц про звільнення його з указаної посади;

3) поновити його на займаній посаді, а в разі створення Офісу Генерального прокурора - на аналогічній посаді в Офісі Генерального прокурора та органах прокуратури;

4) стягнути з Генеральної прокуратури України (Офісу Генерального прокурора) середній заробіток за час вимушеного прогулу: з моменту звільнення з 24 грудня 2019 року до дня поновлення на посаді.

2. Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 10 серпня 2021 року, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 01 грудня 2021 року, позов задоволено повністю.

3. Додатковим рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 22 вересня 2021 року, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 01 грудня 2021 року, задоволено заяву ОСОБА_1 про стягнення на його користь за рахунок бюджетних асигнувань Офісу Генерального прокурора витрат на професійну правничу допомогу в розмірі 69000,00 грн.

4. У касаційній скарзі Офіс Генерального прокурора, посилаючись на порушення судами першої та апеляційної інстанцій норм процесуального права, просить скасувати оскаржувані судові рішення та прийняти нову постанову про відмову у задоволенні заяви позивача про стягнення витрат на правничу допомогу.

5. За доводами відповідача, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, суди попередніх інстанцій неправильно застосували положення частини п'ятої статті 134 Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАС України), що не відповідає висновкам Верховного Суду щодо застосування зазначеної норми права, викладеним в інших справах, зокрема, у справах №320/3271/19 і 2040/6747/18.

6. Позивачем не подано відзиву на касаційну скаргу.

7. Заслухавши суддю-доповідача, перевіrivши правильність застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм процесуального права колегія суддів виходить з такого.

8. Згідно з пунктом 1 частини третьої статті 132 КАС України витрати на професійну правничу допомогу належать до витрат, пов'язаних з розглядом справи.

9. Відповідно до статті 16 КАС України учасники справи мають право користуватися правничою допомогою. Представництво в суді як вид правничої допомоги здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом.

10. У частинах першій і другій статті 134 КАС України передбачено, що витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, несуть сторони, крім випадків надання правничої допомоги за рахунок держави. За результатами розгляду справи витрати на правничу допомогу адвоката підлягають розподілу між сторонами разом з іншими судовими витратами, за винятком витрат суб'єкта владних повноважень на правничу допомогу адвоката.

11. Згідно з частиною третьою статті 134 КАС України для цілей розподілу судових витрат:

1) розмір витрат на правничу допомогу адвоката, в тому числі гонорару адвоката за представництво в суді та іншу правничу допомогу, пов'язану зі справою, включаючи підготовку до її розгляду, збір доказів тощо, а також вартість послуг помічника адвоката визначаються згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою;

2) розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, встановлюється згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат.

12. Відповідно до частини четвертої цієї статті для визначення розміру витрат на правничу допомогу та з метою розподілу судових витрат учасник справи подає детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги.

13. Розмір витрат на оплату послуг адвоката, виходячи із положень частини п'ятої статті 134 КАС України, має бути співмірним із: 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

14. Відповідно до частини шостої статті 134 КАС України у разі недотримання вимог частини п'ятої цієї статті суд може, за клопотанням іншої сторони, зменшити розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами.

15. Обов'язок доведення неспівмірності витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката, які підлягають розподілу між сторонами (частина сьома статті 134 КАС України).

16. За правилами частини першої статті 139 КАС України при задоволенні позову сторони, яка не є суб'єктом владних повноважень, всі судові витрати, які підлягають відшкодуванню або оплаті відповідно до положень цього Кодексу, стягуються за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень, що виступав відповідачем у справі, або якщо відповідачем у справі виступала його посадова чи службова особа.

17. Частиною сьомою вказаної статті передбачено, що розмір витрат, які сторона сплатила або має сплатити у зв'язку з розглядом справи, встановлюється судом на підставі поданих сторонами доказів (договорів, рахунків тощо). Такі докази подаються до закінчення судових дебатів у справі або протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду за умови, що до закінчення судових дебатів у справі сторона зробила про це відповідну заяву. За відсутності відповідної заяви або неподання відповідних доказів протягом встановленого строку така заява залишається без розгляду.

18. Зазначеним вимогам процесуального закону кореспондують положення частини третьої статті 143 КАС України, якими обумовлено, що якщо сторона з поважних причин не може до закінчення судових дебатів у справі подати докази, що підтверджують розмір понесених нею судових витрат, суд за заявою такої сторони, поданою до закінчення судових дебатів у справі, може вирішити питання про судові витрати після ухвалення рішення по суті позовних вимог.

19. Як убачається з матеріалів справи, 29 червня 2021 року на електронну адресу Окружного адміністративного суду міста Києва надійшла заява від представника позивача - адвоката Замікули Б.С., датована 28 червня 2021 року, про ухвалення додаткового рішення, в якій останній повідомив про намір подати заяву про стягнення понесених витрат на професійну правничу допомогу разом із детальним розрахунком їхнього розміру протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду.

20. Судові дебати у цій справі закінчено 10 серпня 2021 року одночасно з ухваленням судового рішення.

21. 13 серпня 2021 року адвокат Замікула Б.С. подав до суду заяву про ухвалення додаткового рішення, в якій просив стягнути з Офісу Генерального прокурора на користь ОСОБА_1 витрати на правничу допомогу адвоката в розмірі 69000,00 грн.

22. До заяви додав копію договору про надання правничої допомоги від 23 березня 2020 року, акт наданих послуг за договором про надання правничої допомоги від 12 серпня 2021 року, докази направлення заяви від 28 червня 2021 року на адресу Офісу Генерального прокурора та копію цієї заяви з додатками для відповідача.

23. Ухвалюючи додаткове рішення про стягнення на користь позивача судових витрат, пов'язаних з правничою допомогою адвоката, суд першої інстанції виходив з того, що розмір таких витрат підтверджений належними й допустимими доказами, і відповідач не заявив обґрунтованого клопотання про їх зменшення.

24. Разом з тим, суд першої інстанції не звернув уваги на те, що при поданні до суду доказів щодо розміру понесених витрат на професійну правничу допомогу представник позивача, всупереч вимогам частини дев'ятої статті 79 КАС України, не надав підтвердження надсилання (надання) їх копій іншим учасникам справи.

25. В апеляційній і касаційній скаргах Офіс Генерального прокурора також зазначив про неотримання ним детального розрахунку витрат на професійну правничу допомогу в цій справі, так само як і ухвали Окружного адміністративного суду міста Києва від 25 серпня 2021 року про призначення заяви позивача до розгляду на 02 вересня 2021 року (докази отримання учасниками справи цієї ухвали в матеріалах справи відсутні).

26. Наведене свідчить про позбавлення відповідача можливості в порядку частини шостої статті 134 КАС України висловити свої заперечення з приводу поданої позивачем заяви та довести неспівмірність понесених останнім витрат на професійну правничу допомогу.
27. За таких обставин та виходячи з положень частини дев'ятої статті 79 КАС України, подані представником позивача докази на підтвердження понесених витрат на професійну правничу допомогу не підлягали врахуванню судом.
28. Натомість суд першої інстанції розглянув і ухвалив додаткове рішення про задоволення заяви позивача, обґрунтованої доказами, які не підлягали врахуванню. При цьому основним мотивом прийнятого додаткового рішення суд першої інстанції зазначив неподання відповідачем заяви про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката.
29. Матеріали справи свідчать не лише про відсутність зворотніх поштових повідомлень про час та місце розгляду питання про розподіл судових витрат, а і копій сформованих судом повідомлень про такий розгляд. Тим самим суд першої інстанції порушив принцип рівності сторін у процесі як однієї із фундаментальних засад справедливого судового розгляду, закріпленого в статті 8 КАС України.
30. Суд апеляційної інстанції не надав оцінки наведеним аргументам апеляційної скарги, не перевіряв матеріали справи у відповідній частині і не виправив допущені окружним судом порушення, так само зазначивши про невиконання відповідачем обов'язку щодо доведення неспівмірності витрат на правничу допомогу, хоча виконання останнім такого обов'язку безпосередньо залежало від обізнаності з визначеним позивачем розміром таких витрат і доказами, поданими на його підтвердження.
31. Водночас, Суд підкреслює, що передбачене статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року право на справедливий розгляд справи містить два ключевих компоненти: принцип змагальності та принцип рівності, які тісно пов'язані між собою. Наведені принципи вимагають встановлення справедливого балансу між сторонами справи, відповідно до якого кожній стороні повинна бути надана розумна можливість викласти свої аргументи на умовах, за яких жодна із сторін не буде поставлена у суттєво невігдне становище у порівнянні з іншою стороною.
32. Наведені порушення норм процесуального права свідчать про порушення такого балансу судами попередніх інстанцій.
33. Оскільки порушення норм процесуального права, допущені судами попередніх інстанцій, призвели до ухвалення незаконних судових рішень щодо розподілу судових витрат, то в силу вимог частин першої і другої статті 351 КАС України оскаржувані судові рішення підлягають скасуванню з ухваленням нового рішення про відмову в задоволенні заяви ОСОБА_1 від 13 серпня 2021 року про розподіл судових витрат, пов'язаних з правничою допомогою адвоката.
34. При цьому посилання скажника на практику Верховного Суду у справах № 320/3271/19 і № 2040/6747/18 колегія суддів вважає безпідставними з огляду на відмінність обставин, які впливають на вирішення питання про відшкодування судових витрат.

Керуючись статтями 139, 345, 351, 355, 356, 359 КАС України, Суд

ПОСТАНОВИВ:

1. Касаційну скаргу Офісу Генерального прокурора задовольнити.
2. Скасувати додаткове рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 22 вересня 2021 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 01 грудня 2021 року.
3. Ухвалити нове рішення, яким відмовити в задоволенні заяви ОСОБА_1 від 13 серпня 2021 року про розподіл судових витрат, пов'язаних з правничою допомогою адвоката.
4. Постанова набирає законної сили з дати її прийняття та не підлягає оскарженню.

Суддя-доповідач

С.А. Уханенко

Судді:

В.Е. Мацедонська

О.Р. Радишевська